

Székelyország

«Székely-Udvarhely»

Csik, Háromszék, Marastorda, Torda-aranyos és Udvarhely-vármegyék partoktól független, székely érdekű ujság

Előfizetési ára: egész évre 10 K, félre 5 K
negyedévre 2 K 50 f. Egyes szám 16 fillér. Hirdetések díjszabás szerint. Megjelenik minden vasárnap

FELELŐS SZERKESZTŐ:
BETEGH PÁL
LAPTULAJDONOS.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Székelyudvarhely, Kossuth-utca 31. sz. Telefon 15. sz. Posta-takarékpénztári csekk- és kliringszámla 10480. sz.

Emlékmű leleplezés.

Szép ünnepély folyt le a hó 2-án Székelyudvarhelyen. A 82. gy. e. néhány katonája elkészítette a fel-sége I. Ferenc József és II. Vilmos német császár domborművű arcképét. Az állomásparancsnokság az emléket a laktanyával szemben, a Kuvar hegy oldalában helyezte el. A műhöz méltóan a környéket is szépen rendeztette úgy, hogy a hol azelőtt egy ósdi deszkabarrakk állott, ma ott csinos sétány terül el. A Kuvar-hegy lejtőjére szép filegoria került s ez alatt talált elhelyezést a redief.

Csütörtök d. e. folyt le a leleplezés, a melyen a vármegyét Ugron János főispán és Dr. Sebesi János alispán vezetésével küldöttség képviselte, majd a város részéről Dr. Majthényi Miklós polgármester vezette a képviselőket. Pál István apát-kanonok Majláth G. K. erdélyi püspök képviselőjében, az egyes hivatalok részéről jelen volt Dr. Haan Béla kir. törvényszéki elnök, Mátéffy Domokos kir. tanácsos, p. ü. igazgató, az iskolák küldöttei is eljöttek, valamint a helybeli Vörös Kereszt egyesület nevében Dr. Válenstik Ferencné elnöknő.

Pontban 11 1/2 órakor a zászlóalj kiáltása jelezte az ünnepély kezdetét. Rothenáry Albert ezredes pedig az alábbi szép beszéddel leplezte le az emlékművet:

Nagyérdemű ünneplő közönség!

Abban a példátlanul nehéz küzdelemben, melyet már több mint egy éve majdnem az egész világ ellen dicsőséggel vívunk, győzhetetlenül áll az a szövetség, melyet Andrássy és Bismark létesített hazánk és a német birodalom között.

A béke föntartása volt ennek a célja, de most a midőn ellenségeink az élet-halál harcot kényszerítették reánk, mint dac és harci szövetség is diadalmasan állja meg helyét.

Ha igaz a mondás, — hogy „a vér a legjobb kötőanyag”, — úgy a két birodalom szövetsége bizonyára hosszú időkre van megkötve, hisz a világháborúban testvérekként harcoló nemzetnek vére adta szövetségünk

büszke épületéhez a kötőanyagot.

Ezt a sziklaszilárdan álló szövetséget képviseli annak a két nagy uralkodónak a személye, kiknek képét e sziklába vésve megörökítettük! (Lehull a lepel).

Székely katonák műve ez; — azon katonáké, kik ezredünkben szövetségeseinkkel válllva oly hősiiesen harcolnak, hogy már eddig is ezernél több kitiintetést és vitézségi érmet küzdöttek ki maguknak a harctéren.

Amidőn ezt az emlékművet Udvarhely város közönségének általmába adom át, azon kívánsággal teszem, hogy maradjon ez a nagy idők emléke a későbbi nemzedékek számára: — azon idők emléke, amidőn apáik oly vitézül és annyi dicsőséggel küzdöttek a boldogabb jövőért, — e két fennkölt fejedelem hadsergének soraiban!

Ő Felsége szeretett Urunk és Királunk — és

Ő Felsége II. Vilmos Császár Éljenek soká!

A helyesléssel süriően tarkított beszéd elhangzása után a katonazenekar a néphymnust, Heil Dir mi Siegeskranz és a magyar hymnust játszotta.

Utána Dr. Majthényi Miklós polgármester a város nevében átvette az emléket. Szép, lelkes beszédében megfogadta, hogy gondját viseli majd ennek a műnek, mely a majd bekövetkező béke idején a német birodalomhoz való gazdasági és társadalmi egybeforradást fogja jelképezni.

A beszéd elhangzása után a zenekar a hymnust játszotta, a mely után a csapatok zeneszóval bevonultak a laktanyájukba.

A harctérre mindenki
küldhet és tábori borítékban küldjön is hírlapot itthonról.

Izenet a harcterről.

Azokat küldjék el,
nekünk segítségül,
A kik odahaza
beszélnek vitézül.
Kik uton, útfélen,
olyan nagy vitézek,
Hadd lássuk mi itten,
milyen sokat érnek.

Azokat küldjék el,
hadd lássuk már őket,
Az uzsora-garast
fogukhoz verőket;
Kik míg vérünk ömlik,
addig odahaza,
A meleg szobákban,
dözsölnek magukban.

Azokat, kik otthon
az embert lenézik
S magukat még most is
félistennek érzik,
De ha csonka-koldust
látnak arra menni,
Sietnek az ajtót
előle becsukni.

Azokat küldjék el,
bár egy éjszakára,
Hadd emlékezzenek
az Isten fiára.
Szúrónycsattogás közt,
zivataros éjben,
Nézzék meg magukat
a Sztirnek tükrében.

Ide kell küldeni,
bírálni a népet;
Hadd tudják meg ők is,
miből áll az élet,
Hol ekrazit robban
és becsap a gránát,
Tanulják ismerni,
az ember-mészárlást.

Tudom, ha meglátnák,
térdre borulnának,
Hitet esküdnenek
az Isten fiának,
Kit mindenik addig
büszkén elfeledett;
Leborulva kérné:
Istenem! ne többet...

Hogy megjavulnának
s igérnének mindent,
Összekulcsolt kézzel
kérnék a jó Istent!
Mikor fejük felett
schrappnell-tüze robban,
S veszettül csapkod le
izzó darabokban.

Azokat küldjék el,
az afféle „pártost”,
— Tanulja becsülni
a vitézt, a harcost —
Akitől elfordult
otthon ha meglátta,
Nem ismerte sehogy
vérfoltos ruhába!

Hogy megismerné itt
azt is, kit nem látott,
Amikor a gránát,
bőgve odavágott.
S mint egy kis szélmalom
háztetőre téve,
Ugy forgott a vitéz
fenn a levegőbe...

Előbb dalolt talán
vagy levelét irta,
Avagy kisgyermeke
fényképét bámulta,
Csontváz-darabokban
hull le most a földre...
Istenem! mi vala —
és mi lett belőle...

Csak ide küldjék el,
nekünk segítségül,
Kik olyan nagy hősök —
távol a harctértől;
Kik otthon mindenkor
olyan bölcs vitézek, —
Hadd lássuk meg mi itt —
mennyit és mit érnek!...

Oroszharctér, 1915. nov. 21.
S. Hegyi Sándor,
82-es őrmester.

Havi fizetéssel
nyomdásztanulónak egy
jóravaló, szorgalmas fiút felvesz
Betegh Pál könyvnyomtató-intéze-
tőbe Székelyudvarhelyt. Reál- vagy
polgári iskolai két osztályt, avagy
algimnáziumot végzetek előny-
ben részesülnek.

A hős 82-esek

A cs. és kir. Hadügyminisztérium 1915. július 30-án kiadott 224-ik számú veszteség lajstromába foglalt székelyudvarhelyi c.ászári és kir. 82-es ezredbeli tisztek és legénység névsora. (XLVI. közlemény.)

Tisztek: Augenfeld Salamon tart. hadnagy 21. sz. Zalavm. Nagykanizsa 1887. ms. — Baborszky Antal tart. hadapród 8. sz. Szatmárvárm. Szatmárnémeti 1893. ms. — Balázs Dénes tart. zászlós 9. sz. Csiktaploca 1890. meghalt 1915. május 7-én. Balog Miksa tart. hadnagy 5. sz. Szabadka 1892. ms. (ujabban sebesült). — Bokor Ferenc tart. zászlós 21. sz. Udvm. Árvátfalva 1889. meghalt 1915. május 11-én. — Dr. David László tart. zászlós 8. sz. Csikszereda 1884. ms. — Deutsch Izidor tart. hadnagy 21. sz. Budapest 1885. ms. — Fenyő (Friedmann) Sándor tart. hadnagy 22. sz. Zalavm. Nagykanizsa 1887. ms. (Ujabban sebesült). — Fülöp Albert tart. zászlós 23. sz. Csikszentmárton 1881. ms. — Glaser Viktor főhadnagy 11. sz. Temesvm. Versecz 1887. ms. (Ujabban sebesült). — Görög (Goldstein) László tart. hadnagy 7. sz. Bácsbodrogvm. Zenta 1886. ms. — Dr. Jakab Tibor tart. zászlós 11. sz. Hszvm. Sepsiszentgyörgy 1885. megs. (Ujabban sebesült). — Jakabffy Adalbert tart. zászlós 2. sz. Csvm. Gyergyószentmiklós 1887. ms. — Kónya Lajos tart. hadapród 3. sz. Csikvm. Gyergyószárhagy 1893. ms. Kovács András tart. hadapród 22. sz. Udvm. Parajd 1890. ms. — Krismár Nestor tart. hadapród 23. sz. Temesvárm. Mosnicze 1892. meghalt 1915. május 11-én. — Puskás Gábor tart. zászlós 15. sz. Csikszenttamás 1885. ms. — Scheiböck György tart. főhadnagy 1. sz. Alsóausztria Wien 1882. meghalt 1915. május 5-én. — Schubert János tart. zászlós 2. sz. Udvm. Székelyudvarhely 1894. ms. — Schuller Arthur tart. hadnagy 9. sz. Székelyudvarhely 1892. ms. — Stuhlmüller Antal zászlós 6. sz. 1886. megs. — Szabó Sándor tart. hadapród 6. sz. Veszprémvm. Pápa 1892. ms. — Szabó István tart. hadnagy 2. sz. Szatmár 1887. ms. — Szabóky Kálmán tart. zászlós III. gépfegyveroszt. Pestvárm. Kalocsa 1885. ms. — Török Adorján tart. hadapród 7. sz. Hunyadv. Vajdahunyad 1891. ms. — Végh András tart. zászlós 11. sz. Hszvm. Sepsiszentgyörgy 1893. ms.

Legénység: Ábrahám Ferenc 5. sz. Csikszereda 1893. meghalt 1915. május 7. — Ádám Dénes 5. sz. Udvm. Etéd 1893. ms. — Adorján György 5. sz. Csikménaság 1894. ms. — Ágoston Ilyés 5. sz. Csikdánfalva 1894. ms. — Ágoston József 12. sz. Csikszenttamás 1892. ms. — Albert Sándor 2. sz. Udvm. Patakfalva 1893. ms. — Albert Áron 7. sz. Csikszenttamás 1892. ms. — Albert Mátyás tizedes 1. pótsz. Csvm. Gyergyóújfalu 1885. ms. — Albert Mátyás 11. sz. Csikdánfalva 1894. ms. — Albert István 17. sz. Csikszentdomokos

1893. ms. — Ambrus József őrzetű, c. tizedes 7. sz. Udvm. Korond 1886. hadifogoly. — Ambrus József 4. sz. Udvm. Korond 1882. ms. — Ambrus József pótt. 10. sz. Udvm. Székelyszenterzsébet 1888. ms. — Ambrus Károly tizedes 22. sz. Udvm. Szentegyházsfau 1885. meghalt 1915. május 11. — Ambrus Mihály őrzetű 2. sz. Udvm. Csehétfalva 1887. ms. — Andorkó Móz 7. sz. Udvm. Felsőrákos 1883. meghalt 1915. május 7. — Andorkó Ferenc 11. sz. Udvm. Felsőrákos 1894. ms. — András Áron 5. sz. Csikménaság 1893. ms. — András János őrzetű 5. sz. Udvm. Lővéte 1834. ms. — András Lajos 5. sz. Csvm. Tölgyes 1893. ms. — André Péter őrzetű, c. tizedes 23. sz. Csvm. Gyimesközéplak 1888. ms. — Angi Antal 19. sz. Csvm. Gyergyószárhagy 1889. meghalt 1915. május 9. — Angi József Jánosé 21. sz. Csvm. Gyergyószentmiklós 1885. ms. — Antal Albert 5. sz. Csikjenőfalva 1894. ms. — Antal Imre 8. sz. Udvm. Vágás 1890. ms. — Antal Fábán c. őrzetű 6. sz. Csiklázárfalva 1892. ms. — Antal Ignác 8. sz. Csvm. Gyergyószentmiklós 1890. ms. — Antal Lajos 2. pótsz. Udvm. Vágás 1882. ms. — Antal Mihály 18. sz. Udvm. Tordátfalva 1893. ms. — Antal Péter 5. sz. Csiksomortán 1884. ms. — Antal Péter 17. sz. Udvm. Székelyszentábrahám 1895. ms. — Arnocz János 11. sz. Udvm. Betfalva 1892. ms. — Arus Dénes 2. sz. Udvm. Énlaka 1893. ms. — Aurár István 17. sz. Tavm. Sinfalva 1890. meghalt 1915. május 11.

(Folytatjuk)

Táborból.

Oroszharctér, 1915. nov. hó.

Történt, hogy 82-es ezredünk egyik zászlóalja divízió-tartalekba jutott és mint ilyen, az állások elkészítésének munkálataiban segédkezet nyújtott. Természetesen két dandár felosztva segítettek, mert itt nálunk most fődolog a testvéries megegyezés.

Igy folyt ez a munka rendben addig, míg az oroszok — nem tudom miért, talán irigyeltek bennünket vagy boszúból, hogy annyira visszacsorítottuk őket — folytonos támadással igyekeztek zavarni.

Egy ilyen támadás alkalmával, nálunk jobbra — sikerült az oroszoknak rést ütniük és már-már azt hittük, hogy esetleg hátba kapnak s miután a tartalékok kissé távol voltak, hirtelen segítséget sem nyerhetünk.

A legrosszabbra lővén elkészülve, valami lármát hallunk jobbfelől. Majd iszonyu lövöldözés, hurrá kiáltás hallatszik. Rövid idő múlva csend, rá 10 percre pedig látjuk, hogy egy csoport foglyot hoznak. Lehetek vagy 165-en.

Közelebb megyek, megnézem, kik kísérik a foglyokat. Vadászok, derék

emberek. Megis kérdezem az őrzetűt, hogy mi van, mi történt? A válasz rövid, de velős volt, mert a vadász csak úgy foghegyről vetette felém:

— Na, die Kerte harn es wi' da bekommen, denn die magyarén haben wi' da em bravur Stiekl gemacht.

De hát én ebből még mindig nem tudtam, a valódi tényállást és bár a esend ismét teljesen helyreállott, bántott a kíváncsiság, hogy valójában mi volt. Érdeklődésemre nemsokára megkaptam a kielégítő választ az egyetlen sebesültünktől:

— Az úgy vót kérem, hogy mi a IX. század fele, zászlós ur Ruszu vezetésével, a szomszéd dandárhoz tartozó vadászoknak voltunk, mint munkásosztály alárendelve. Az adott időben el is indultunk, de alig érkezünk közel a tűzvonalhoz, azt vettük észre, hogy azon a helyen, ahol a mieinknek kellene lenniök, egy darabon az oroszok vannak a lövészárokban. A mi zászlós urunk, aki biztosan sejtett valamit, hátra fordult hozzánk és ezeket mondotta:

— Fiuk! Itt valami baj történt és ezt nekünk kell kikutatni. Tehát mindenki úgy cselekedjék, amint én mondom. Szuronyt fel és felfejlődni! Ez mind a legrövidebb idő alatt történt. Készek voltunk.

Most aztán megkezdtek az előrevonulást; persze az ellenség tüzelése között. Körülöttem senki sem maradt el. Tehát még mindnyájan együtt vagyunk. A tér mindig kisebb és kisebb köztünk és az ellenség között. Már csaknem elértük az állást, amikor még hallottam a zászlós ur hangját, hogy:

— Rohamra fiuk!

De e percben iszonyu fájdalmat éreztem karomban. Megsebesültem és leültem. Néztam az eseményeket.

A fegyvertűz megszűnt. Csak lármát hallottam és láttam hogy összemennek, birokra kelnek. Azonban ez sem tartott sokáig, mert a mieink puskatussal párat leütöttek, sokat elfogtak, akiket átadtak a vadászoknak. Ők pedig nekilattak a visszazsaladók üldözésének. Most meg már ott vannak a lövészárokban...

— Hát aztán Testvér, sebesültek-e meg sokan?

— Nem a, csak én egyedül. A többi mind meg van...

— Tehát ismét a székelyek! Ezt vártam. Ez rátok vall. Ezek Ti vagytok, Ti hős 82-es székelyek! A mit más elront, azt megjavítjátok. A csorbát, mit mások ejtenek, bár hivatalosan is, — helyre kovácsoljátok...

Stein S. Zsigmond,
hadapród.

Az igazi székely

összetart és támogatja azt a lapot, mely a Székelyföld egysége, előhaladása s így mindnyájunk érdekében küzd. Csekély 2 K 50 fillérért három hónapig bárhova elküldjük a "Székelyország"-ot, melynek minden száma érdekes és értékes közleményeket ad.

Székely hősök.

Csik-, Háromszék-, Marostorda-, Tordaaranyos- és Udvarhelyvármegyékből származó és a világháboruban megsebesült, meghalt vagy hadifogságba jutott hősöknek a hadügyminisztérium veszteség lajstromai alapján összeállított hiteles kimutatása.

XLVIII.

Rampel Márton 24. hgye. 9. sz. Hszvm. Szárazpatak ms.

Sala Dénes 24. hgye. 4. sz. Udvm. Lővéte ms. — Sebestyén Balázs 24. hgye. 6. sz. Hszvm. Köpecz ms. — Siló István 24. hgye. 10. sz. Csikcsicsó megs. — Simon Károly 24. hgye. 4. sz. Csikszentmihály ms. — Stap János 24. hgye. 9. sz. Hszvm. Szárazpatak ms. — Szabó Béla 24. hgye. 10. sz. Udvm. Városfalva ms. Szabó Dénes 24. hgye. 7. sz. Hsz. Olhéviz ms. Szántó József 24. hgye. 9. sz. Hsz. Szárazpatak ms. — Száva Lajos 24. hgye. 6. sz. Udvm. Homoródszentmárton megs. — Székely Zsiga 24. hgye. 8. sz. Csikszereda ms. — Szép Ignác 24. hgye. 10. sz. Csikszentsimon ms. — Szilveszter Ignác 24. hgye. 6. sz. Csvm. Kásonyakabfalva ms. — Szisze István őrzetű 24. hgye. 4. sz. Udvm. Lővéte ms. — Szöcs György 24. hgye. 10. sz. Csikvm. Gyimebük hadifogoly.

Tankó Gergely 24. hgye. 6. sz. Csikmadaras, meghalt 1914. dec. 26. — 1915. jan. 3. — Tatár Albert 24. hgye. 4. sz. Csikszentmihály ms. — Tatár Dénes 24. hgye. 8. sz. Csikcsicsó meghalt 1914. dec. 31. — Timár Albert 24. hgye. 10. sz. Hszvm. Kézdimartonos megs. — Timár András 24. hgye. 1. sz. Csvm. Gyimesfelsőlak ms. — Timár Miklós tizedes 24. hgye. 10. sz. Hszvm. Papolecz hadifogoly. — Toancis Ferenc 24. hgye. 6. sz. Csikszentgyörgy meghalt 1914. dec. 26. — 1915. jan. 6. — Tompos György 24. hgye. 10. sz. Csikszentgyörgy ms.

Váncsa János 24. hgye. 9. sz. Sepsiszentgyörgy ms. — Váradi Ferenc 24. hgye. 9. sz. Hszvm. Szárazpatak ms. Varga Ferenc 24. hgye. 10. sz. Csikvm. ms. Veres Ferenc 24. hgye. 10. sz. Csikcsicsó hadifogoly.

Zarneszkú Miklós tizedes 24. hgye. 4. sz. Hszvm. Zagonbárkány ms.

Az 1915. április 27-én kiadott 167. sz. veszteség lajstrom szerint:

Bod Elemér főhadnagy 23. hgye. Hszvm. Sepsimagyaros 1890. meghalt 1914. szept. 10. — Schuster Rezső hadapródjelölt 23. hgye. Udvm. 1890. hadifogoly.

Adi Salamon tisztiszolga 50. gye. 1. sz. Torda 1889. hadifogoly (Dschisak, Oroszország). — Anka Vazul pótt. 50. gye. Tavm. Mezőpetred 1886. hadifogoly (Nis, Szerbia).

Bacin János 50. gye. Tavm. Felsőszolcsva 1885. hadifogoly (Tjumen, Oroszország). — Bakó Zsigmond pótt. 50. gye. 10. sz. Tavm. Gyéres

1884. hadifogoly. (Beresowka, Oroszország). — Balogh Márton tart. tizedes 50. gye. Tavm. Bágyon 1890. hadifogoly (Bijsk). — Banda István pótt. 50. gye. 14. sz. Tavm. Alsóajára 1885. hadifogoly (Bijsk). — Bara Miklós vagy Tódor pótt. 50. gye. Tavm. Fehérvölgy 1884. hadifogoly (Pirót, Szerbia). Berán János 50. gye. Tavm. Ruhaegres 1885. hadifogoly (Bijsk). — Bodoczi Márton tart. 50. gye. Tavm. Bágyon 1886. hadifogoly (Bijsk). — Baria Vazul tart. 50. gye. 1. sz. Tordaavm. Nagyaklos 1886. hadifogoly (Tjumen). — Bukur Sándor ővezető 50. gye. 6. sz. Tavm. Mezőcsán 1887. hadifogoly (Kursk).

Csáma János pótt. 50. gye. Tavm. Felsővidra 1885. hadifogoly (Bijsk). — Csara József 50. gye. 18. sz. Tavm. Felsővidra 1888. ms. — Csojka Petedos Popón pótt. 50. gye. Tavm. Szászavincze 1889. hadifogoly (Bijsk). Csokán Sándor pótt. 50. gye. Tavm. Gyéresszentkirály 1889. hadifogoly 1914 dec. 2. (Nis, Szerbia). Czinczár János 50. gye. 14. sz. Tavm. Várfalva 1891. hadifogoly (Nis, Szerbia).

Dereban János pótt. 50. gye. Tavm. Mészke 1890. hadifogoly (Bijsk). — Dobra Miklós 50. gye. Tavm. Aranyosfa 1893. hadifogoly (Oroszország). — Dragota János pótt. 50. gye. Tavm. Aranyosegerbegy 1890. hadifogoly (Bijsk).

Fejér János tart. 50. gye. 15. sz. Tavm. Egerbegy 1888. hadifogoly (Simbirsk). — Florea Ronulus 50. gye. Tavm. Aranyospolyán 1888. hadifogoly (Murom).

Gasner Lajos 50. gye. 5. sz. Tavm. Torda 1892. hadifogoly (Irkutsk). — Geberta György Vazul tizedes 50. gye. 2. sz. Tavm. Alsószolcsva 1885. hadifogoly (Nis). — Gergely Gergely pótt. 50. gye. 7. sz. Tavm. Tordaszentgyörgy 1889. hadifogoly (Bijsk). — Giurgiu Ilarius 50. gye. Tavm. Pusztagegres 1884. hadifogoly (Bijsk). — Gligor Vazul 50. gye. Tavm. Felsővidra 1891. hadifogoly (Tjumen).

Halász Ádám 50. gye. gépf. o. Tavm. Harasztos 1886. hadifogoly (Wiatka). — Horváth Miklós tart. 50. gye. 8. sz. Tavm. Örményes 1887. hadifogoly (Bijsk). Huszár Ilarius tizedes 50. gye. 6. sz. Tavm. Aranyospolyán 1884. hadifogoly (Bijsk). — Ilia Vazul pótt. 50. gye. Tavm. Felsőfüged 1890. hadifogoly (Bijsk).

Kelemen József tart. 50. gye. 4. sz. Tavm. Gyéres 1888. hadifogoly (Bijsk). — Kerekes Ferenc tart. 50. gye. 5. sz. Tavm. Tordaszentlászló 1885. hadifogoly (Bijsk). — Komját-szegei Pál 50. gye. 6. sz. Tavm. Aranyosrákos 1888. hadifogoly (Bijsk). — Koroj Szilveszter pótt. 50. gye. Tavm. Komját-szeg 1884. hadifogoly (Oroszország). — Kovács Dénes 50. gye. 11. sz. Tavm. Aranyosrákos ms. Krisán József pótt. 50. gye. Tavm. Alsófüle 1879. hadifogoly (Tjumen). — Kuk Gábor 50. gye. 4. sz. Tavm. Mezőcsán 1891. hadifogoly (Bijsk).

Lázár János vagy Miklós pótt. 50. gye. 16. sz. Tavm. Fehérvölgy 1891. hadifogoly (Kursk). — Lipót János pótt. 50. gye. Tavm. Asszonyfalva 1885. hadifogoly (Bijsk). Lup László tart. 50. gye. Tavm. Berke 1883. hadifogoly (Bijsk). — Lupuj Mihály 50.

gye. 16. sz. Tavm. Toroczkó 1887. hadifogoly (Leskovác, Szerbia). — Lupuj Mihály 50. gye. 16. sz. Tavm. Toroczkó 1887. hadifogoly (Nis, Szerbia).

Makavej Eliás pótt. 50. gye. 7. sz. Tavm. Bányabükk 1891. hadifogoly (Wladimir). — Maris János 50. gye. 2. sz. Tavm. Magyarpeterd 1885. hadifogoly (Nis, Szerbia). — Morkán Ilarius pótt. 50. gye. Tavm. Aranyosfő 1881. hadifogoly (Oroszország). — Muntja Pantilimon pótt. 50. gye. Tam. Bisztra 1885. hadifogoly (Oroszország). — Muresan Gábor 50. gye. 11. sz. Tavm. Mészke 1888. hadifogoly (Oroszország). — Muresán János 50. gye. Tavm. Aranyosgerend 1891. hadifogoly (Pirót, Szerbia).

(Folytatjuk.)

53 esztendő Udvarhelyvármegye köz- igazgatási életéből.

Irta: lengyelfalvi Bárány Orbán Ottó.

XIII.

Pártom tudomására jött annak, hogy Hallert a grófi eim, sőt még a Haller név viselése sem illeti meg törvényes jog szerint.

Ezen tényt beigazoló anyakönyvi kivonatokat és más hiteles okmányokat szerezvén be, azok alapján kérvényt szerkesztettek.

Mikor a kérvény elkészült, pártgyűlés elé került és a párttagok felhivattak, hogy azt írják alá. Azonban az aláírástól mindannyian vonakodtak.

Az általános vélemény az volt, hogy ha a kérvény napvilágot lát, akkor Haller bukása befejezettnek tekinthető. Ugron János pedig az állásában megmaradhat, mert őtet Haller azért akarja megbuktatni, mivel a főispáni széket félti tőle. Egyértelmű volt a vélemény abban is, hogy ha én, mint főrendi tagságra jogosult írnám alá a kérvényt, akkor a siker biztos.

Látva azt, hogy a cselekedet percében a bátorság a párttagok inába szállott, így szóltam:

— Ha e kérés aláírásával Ugron Jánost megmenthetjük, akkor adjátok ide az író tollat, kész vagyok azt vérembe mártani és azzal aláírom a kérvényt...

A kocka eldőlt. A kérést aláírtam és azt mellékleteivel együtt pártom nagyobb példányszámba kinyomattat.

Egy példányt a kabinet-iroda útján Ő Felségéhez felterjesztett, egyet pedig a Főrendiházhoz küldött azért, hogy Hallert, mint jogosulatlant, a főrendiházi tagságra jogosultak közül kitorúlja. Ezenkívül a kérvényt mellékleteivel együtt úgy a Főrendiház, mint a Képviselőház összes tagjainak, valamint az ország magánasainak is megküldötté.

Ez az akció országsszerte nagy feltűnést keltett és élénk hírlapi tárgyalás alapja volt. A napilapok hasábois cikkekben foglalkoztak vele.

A főrendiház elnöke akkor Haller János apósa: Gróf Vay volt, aki a kérést azzal az indoklással utasította el, hogy Haller akkor nem lévén főrendiházi tag, — tárgytalan.

A kabinetiroda azonban igazolásra hívta fel Hallert, aki jeles ügyvédek fogadott és a törvénytudók egész sorozatának vette igénybe tanácsait. Ezeket költött ügye támogatására. De az igazolás gyenge alapon nyugodott és Haller főispáni állása megingott.

A bonyodalmak ideje alatt befolyását Haller arra használta fel, hogy Ugron János alispánt, addigi bokros érdemeit semmibe véve, hosszas és igazán becsületes közigazgatási szolgálatait mellőzve, nyugdíj-igényének elvesztésével, állásából elmozdította. De kárörvendése nem tartott soká, mert a közszeretben álló alispánt, a méltatlanul meghurcolt kiváló tisztviselőt, a legközelebbi választáson országgyűlési képviselőnek választottuk. Ugron János e tisztében is becsülettel állotta meg helyét, mert a székhely-ügyeket a képviselőházban derekasan védelmezte és érdeimes szolgálatokat tett a Székelyföld fontos és elhanyagolt érdekeiben.

Külön rovatot érdemelne a Haller János főispáni kémrendszere, amelyet Udvarhelyvármegyében ő létesített. E kémeknek az volt a kötelességük, hogy az ellenzék működéséről és az egyes emberek magatartásáról jelentést tegyenek a „Gróf főispány” urnak. Lehetőleg a szívek és vesék mélyéig kellett hatolniuk, mert csak így volt kedves a főúr előtt — alattomos szolgaszerepük.

Ha valamelyik tisztviselő vagy kormánypárti ember — megelégedve a főispáni hatalomnak tartozó feltétlen engedelmségről, mely Haller szerint éjjel-nappal és mindenütt kötelező volt — az elátkozott és tüzzel-vassal pusztításra ítélt ellenzékinek köszönni merészkedett, a kémek azonnal jelentették a nagy hatalmu urnak ezt az óriási bünt.

A bűnös köszönet után 5—10 perc alig múlt, már jött a főispáni hajdu és audenciára vitte a merész pasast, kit ő méltósága egészen a sárga-fekete földig leteremtettézt... Izzadtan, képéből kikelve, szédelegve távozott az ilyen szánalmat érdemlő tisztviselő vagy kormánypárti egyén a főispáni ítélőszék elől s megfogadta, hogy többé e világon ellenzéki emberről még csak álmodni sem lát.

Ilyen eljárás mellett aztán Udvarhelyvármegyében a társadalmi élet felbomlott. A legjobb barátok is messzire kerültek egymást, hogy a személyes üldözéseket magukra ne vonják.

Haller bosszuálló szenvedélyét — többek között — az is jellemzi, hogy amikor Ugron Jánost alispáni állásától felmentetnie sikerült, környezetével kocsiba ült és lehajtatott Bögöz községbe a volt alispán ősi kuriájáéle, ahova az birtokára visszavonult, 4—5-ször le- és felkocsi-

kázott. E közben pedig, mint valami üvöltő dervisek, nagy kacagás- és vihogással tüntettek a szerinte legyőzött — ellenfél udvara előtt. Ezzel akart kárörvendésének nagyobb súlyt adni és ellenfelének felháborodását a végsőre fokozni.

Szerencsére Ugron Jánosnak több esze volt és nem engedte magát az indulat útjára. Mint igazi ur ember, gyerekes csínytevésnek tekintette s megvetésével sujtotta a közbotrányt okozó főispán furcsa kedvteléseit, melyet az egyszerű falusi nép is a maga módja szerint elítélt.

Igy és ehhez hasonlóan mulatott Haller pasa Udvarhelyvármegyében uralkodásának I-ső fejezte alatt.

(Folytatjuk.)

Királyi elismerés.

Magyar királyi belügyminiszter.

Másolat.

40985. szám. Eln.

Ő császári és apostoli királyi Felsége a következő legfelsőbb kéziratott méltóztatott hozzám intézni:

„Kedves Sándor! A hadviselés sokoldalú és nehéz feladatok elé állította a vármegyei, a városi és a községi tisztviselőket, a kik a kivételes időkben velük szemben támasztott fokozott követelményeknek hagyományos hűséggel, hazafias lelkesedéssel, a kötelesség teljesítés rendes határán túlmenő megfeszített tevékenységgel, odaadó buzgósággal és még a legnehezebb körülmények között is sikeresen feleltek meg.

A midőn ezt örömmel ismerem el: az összes vármegyei, városi és községi tisztviselőknél a hadviselés ügyével kapcsolatos közigazgatási működésük terén teljesített rendkívüli és eredményes szolgálataikért köszönetemet és legteljesebb megelégedésemet fejezem ki.”

Megbízom Önt, hogy Elismerésemnek megfelelő közhírré tétele iránt intézkedjék.

Kelt Bécsben, 1915. évi november hó 21-én.

Feren: József sk.
Sándor János sk.

Nagy örömmre szolgál, hogy tudtul adhatom ezt a legfelsőbb elismerést. Méltó jutalma ez a vármegyei, városi és a községi tisztviselők részéről a hadviselés érdekében kifejtett önfeláldozó és eredményes tevékenységnek, a melyet épen nem van módomban legközelebbiből ismerni és méltányolni.

Meggyőződésem, hogy a tisztviselőknek a kötelességteljesítés határán eddig is messze túlmenő odaadását csak fokozni fogja a királyi kegynek e kivételes alakban és rendkívül melegen történt megnyilvánulása, amelyet közpályájuk és a mostani nagyidők legbecsessebb emléke gyanánt őrizhetnek meg mindenhá-

Felkérem Méltóságodat, hogy az egyidejűleg a „Budapesti Közlöny“-ben és „Belügyi Közlöny“-ben is megjelenő királyi kéziratnak a legkiterjedtebb módon való közzététele után a legfelsőbb Elismerésnek az érdekelt tisztviselők tudomására hozásáról gondoskodni sziveskedjék.

Budapest, 1915. évi november hó 26-án.

Sándor János sk.

Udvarhelyvármegye Méltóságos főispánjának Székelyudvarhely.

HIREK.

— **Kitüntett 82-es tisztek.** A király Ő Felsége *Fuchs* Frigyes századost és *Gross* Ernő tart. hadnagyot az ellenség előtt tanúsított vitéz magatartásukért a hadiékítményes III. oszt. katonai érdemkeresztel tüntette ki és elrendelte, hogy *Fehérváry* Dénest tart. hadnagynak a legfelsőbb elismerés tudtul adassék.

— **Előléptetett 82-esek.** A székelyudvarhelyi cs. és kir. 82-es gyalogezred parancsnoksága Fülöp Sándor, Gönczy Aladár, Schar Kálmán, Dr Jodál Gábor, Lakatos Béla, Köllönte József, Kormos Frigyes, Kuzel Ferenc, Rössler Alfréd, Rettegi Sándor, Vecsek Jaromik tart. hadapródokat — tart. zászlósoknak; Dakó Sándor, Szabó Károly, Fábán Ferenc, Szabó Károly II., János Áron, Bokor Ferenc, Nagy Domokos, Györke Dénes, Hodgyai Géza, Eröss Péter, Biró Balázs, Szabó Gyula, Máté Árpád, Zárug József, Orbán Balázs, Miklósi István egyévi önkénteseket — e. ö. címz. szakaszvezetőknek; Barkóczy Albert egyévi önkéntest — e. ö. címz. tizedesnek; Áhrám Márton pótt., e. ö. vezetőt — pótt. címz. tizedesnek léptette elő.

— **Az Amerikában lakó székelyek.** A clevelandi „Szabadság“ közli, hogy az Egyesült Államokban lakó székelységet Bakesy Kornél volt budapesti hírlapíró, aki most Amerikában él, székely egyesületben akarja tömöríteni, hogy így az idegenbe jussanak s hogy a Székelyföldről oda jutott székelyek a kívándoroltak néparadataiban el ne vesszissenek nemzeti jellegüket.

— **Igazságügy.** Az igazságügyi miniszter a kézdivásárhelyi törvényszék területére vizsgálóbírónak Márton Imre törvényszéki bírót, állandó helyettesül Barcsa Miklós törvényszéki bírót, Dr Kovács Zoltán marosillyei járásbírói jegyzőt pedig a marosillyei járásbírói mellett alkalmazott ügyészégi megbízott állandó helyettesül rendelte ki. Dr Encsy Kálmán csikazeredai ügyész a kolozsvári ügyészéghoz áthelyezte, Horváth János marosvásárhelyi törvényszéki joggyakornokot jegyzőnek nevezte ki.

— **„Sajtószállítás“-t építünk!** A Vidéki Hírlapírók Országos Szövetsége kebelében Sas Ede nagyvá-

radi kollégánk indítványára mozgalom indult meg, hogy a Kárpátok között a magyar hírlapírás hazafias kötelességtudása örök hirdetőjéül „Sajtószállítás“ épüljön. A Szövetség karácson táján küldöttségben csoportosulva, Gróf Khuen-Héderváry Károlyhoz, a mozgalom fővezéréhez megy az akció biztosítása céljából. A nemes célra már most szívesen fogadjuk a sajtó ügyeért áldozatra kész közönség adományait és nyilvánosan nyugtázva, rendeltetési helyére juttatjuk.

— **A szegény, árva gyermekek felruházása** céljából a székelyudvarhelyi jótékony nőegyesület tegnap, dec. 4-én műsoros estélyt rendezett a Budapest-szálló színháztermében Székelyudvarhelyt. E mindenkit érdeklő aktusról csak most emlékezhethünk meg, mivel a meghívót november 30-án adták postára — ami címünkre.

— **Jelszó: a takarékoság!** Ennek jegyében pedig Székelyudvarhely város villamos üzemé a világitásra szolgáló áram Hektó wattját 6-ról 7 fillérre és az átalányárakat 15 százalékkal emelte. További utasítások szerint — nagyobb megtakarítást lehet elérni, ha szénaszállítás helyett: fémházalás égőket használ a közönség. Így aztán azok, akik lámpáikat fémházalás égővel kicserélik, a felemelt ár mellett is kevesebbet fognak az áramfogyasztásért fizetni, mint eddig. Tény az, hogy a villamos üzem ezt a jó tanácsot — a mai sanyaru viszonyok között első közönségnek — díjmentesen is megadhatta volna. De hát tudvalevőleg — a Krisztus koporsóját sem őrizték ingyen... Csikszeredai polgártársaink pedig így is ugyancsak irigyelhetnek bennünket, mert ott a mi 7 filléres árunk helyett majdnem még egyszer annyit fizetnek Hektó watt-óránként. Pedig ott is a Ganz-cég vezeti a városi üzemet — közös haszonra...

— **Tűzfát szerzett be** Székelyudvarhely város tanácsa. A tűzifa kiosztásáról a rendőrség gondoskodik. Hetenkint háromszor: kedden, csütörtökön és szombaton, métermázsánként a városháza udvarában adják a tűzfát, melynek métermázsája vágatlanul 3 K, felvágva 3 K 40 fillér. Ha a város fuvara más helyre elfoglalva nincs, akkor 30 fillérért haza is szállítják. Egy egész vasúti kocsis fa ára az állomásnál 280 K. Egy vagon fa 3 és fél öl, egy öl fa pedig 28 métermázsás súlyu. — A város „Magas bükk“ nevű erdejében ma (vasárnap) d. e. 9 órától kezdve 80 öl tűzfát árveleznek 40 K kikiáltási árral ölenként, azonnali készpénz-fizetés mellett. Dr *Majthényi* Miklós polgármesterrel élén a városi tanács, nagy elismerést érdemlő munkát végzett a fa-uzsora enyhítésével, de főképp azzal, hogy e fontos közszükséglet ügyét felkarolta és a város közönségét a nélkülözhetetlen tűzfához juttatja.

— **Külföld-Hadügy** az egyetlen magyar katonai hetilap, mely állandóan közöl aktuális katonai cikkeket, tájékoztató rajzokat és térképeket, új rendelkezéseket stb. Tanácsot ad katonai ügyekben, hírt szerez a hadbavonultakról. Szerkesztősége és kiadóhivatala Budapest, VIII. Népszínház u. 16. sz. a. van s a „Székelyország“ olvasóinak mutatvány számot készséggel küld. Aki megismeri, azonnal megszereti e kitűnő lapot.

— **Rádiótávirás tarifája.** A marosvásárhelyi székely kereskedelmi és iparkamara tudatja az érdekeltekkel, hogy Németországon keresztül Amerikába küldött rádiótáviratok szavainak tarifája a kamaránál megtekinthető.

— **Olcsó tűzifa.** Ne bámulj kedves olvasó, hogy ilyesmi is létezik ma ebben a drága világban. Nem a fauzsorások érdeme, akik — ha tehetnék és a legtöbben miért ne tennék! — hét rend bőrt is lenyuznának embertársaikról. Nem. Ezt az olcsó fa-arat egy derék székely ember, — megérdemli, hogy nevét ide írjuk — *Bartalis* Imre polgártársunk szabta meg. Egy szekér fát úgy, ahogy az erdőről hozzák: 3, irva is három koronáért ad Székelybetlenfalván, melynek erdejében van vagy 3000 szekérnyi ilyen fája. A beszállítás Székelyudvarhelyre 5 korona s így a fa hazaszállítva 8 koronába kerül. Szegényebb emberek is így hozzájuthatnak a tűzifához Székelyudvarhelyt, hol a bükk tűzifa szerkerét eddig 30—32 koronáért adták...

— **Yes—Oul—Si** címmel Dr *Mikes* Lajos szerkesztésében és *Sármán* Arnold laptulajdonos kiadásában Budapest, III. Lajos-u. 92. sz. a. kitűnő folyóirat jelenik meg az angol, francia és német nyelvek gyakorlati elsajátítására. A „Székelyország“ olvasói ingyen mutatvány számot kapnak, ha azt egy levelező-lapon a folyóirat kiadójától kérik.

— **Oroszlengyelország gazdasági ismertetése** címen a m. kir. Kereskedelmi Múzeum kiadásában egy füzet jelent meg, mely a csapataink részéről megszállott orosz-lengyel területek gazdasági és kereskedelmi viszonyait tárgyalja. E füzet részletesen leírja az északi hadműveleti területeken való utazáshoz szükséges igazoló okmányokat és azok megszerzési módjait. Az okkupált területek gazdasági és kereskedelmi viszonyainak rövid ismertetése után felsorolja a ki- és bevétel módzatait; közli a ki- és bevételről eltiltott árukat, a piacok szükségleti cikkeket; a kiviteli tilalmak feloldását kérő beadványok benyújtási helyeit, a vámtarifát, a vasúti ügyeket, a díjszámítási módzatokat és díjtételeket, az állomási kilométermutatót, az ez időszert érvényben levő menetrendeket és a megszállott terület térképét. A szöveg közé nyomtatott

számos képpel ellátott s a nagyobb városokat s azoknak viszonyait kimérően leíró füzetben a gyakorlati kereskedő megtalálja mindazokat az utbaigazításokat, amelyekre szüksége lehet. Különösen fontos a m. kir. Kereskedelmi Múzeumnak az a közlése, hogy a megszállott területekre vonatkozó összes felvilágosításokat az intézet exportosztálya készségesen megadja s az ismertető füzetet minden cégnek, mely azt kéri díjmentesen megküldi. A székelyföldi kamara flehívja az érdekeltek figyelmét eme füzetre, mely közvetlenül a Kereskedelmi Múzeum igazgatóságától Budapest, V. Akadémia-utca 3 sz. alatt szerezhető be.

A világháboruban megsebesült, meghalt vagy hadifogságba jutott — Csik-, Háromszék-, Marostorda-, Tordaaranyos- és Udvarhely-vármegyék bármelyik községébe tartozó s külön a hős 82-es katonák hiteles és teljes névsorát egyedül a „Székelyország“ c. ujság közli. E lapot három hónapig 2 K 50 fillérért bárhova s így a táborba is bérmentesen elküldi a „Székelyország“ kiadóhivatala, mely Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 31. sz. alatt van. — Rendelje meg azonnal! Posta-utalványra írja le a címet és küldje be a székely előfizetést, melynek vétele után hetenként pontosan kapja a „Székelyország“-ot, a székelység hű barátját.

Kolera és tifusz ellen

kipróbált és számtalan esetben feltétlenül bevált gyógyítási módszer tartalmaz a néh. Derzsi József pap-tanár

ÉLET KÖNYVE,

mely 3 koronáért kapható a „Székelyország“ kiadóhivatalában Székelyudvarhelyt.

Nyomtatva és kiadva **BETEGH PÁL** könyvnyomtató Int. Székelyudvarhelyt.